

Špičkové výzkumné centrum Dioscuri vzniká i na Masarykově univerzitě

27.9.2023 - | Masarykova univerzita

Program Dioscuri iniciovala Společnost Maxe Plancka s podporou německé vlády a jeho cílem je vytvoření mezinárodně konkurenceschopných výzkumných skupin ve vědeckých institucích ve střední a východní Evropě.

Po Polsku vznikají tři nová centra Dioscuri v Česku: Centrum pro biologii kmenových buněk na MUNI vytváří Peter Fabian, který zkoumá možnosti rekapitulace lidských dědičných chorob na zvířecích modelech. Zejména se věnuje poruchám souvisejícím s aminokyselinami, jako je fenylketonurie, tyrosinémie I-III a alkaptonurie. Další dvě centra vznikají na Akademii věd (Barbora Špačková – jednomolekulární optika, Helena Reichlová – spinová kaloritroniku a magnetiku).

Doufá, že jeho výzkum přispěje ke zlepšení života konkrétních lidí s vrozenými chorobami. „Lépe pochopíme vliv té choroby na konkrétní tkáň: co se děje s kmenovými buňkami, které jsou důležité pro regeneraci našich kostí, co se děje s chrupavkou atd. Na základě těchto poznatků můžeme v budoucnu lépe zacílit léčbu nebo způsob péče,“ popisuje Peter Fabian.

Jeho dosavadní výzkum prokázal, že vhodným zvířetem pro zjišťování příčin chybného rozkladu aminokyselin je malá rybka zebrafish (*Danio rerio*). „Chtěl bych pomoci vytvořit profesionální infrastrukturu pro využívání tohoto modelového nástroje. A nejen pro svůj výzkum,“ říká Peter Fabian s výhledem na vznik Preklinického centra v rámci univerzitního projektu MUNI BioPharma Hub.

Výzkumné zázemí bude moci budovat nejen díky úspěchu v programu Dioscuri: Peter Fabian nedávno získal také prestižní grant Evropské výzkumné rady (ERC). „Oba granty jsme nastavili tak, aby se výzkum nepřekrýval, ale aby se obohacoval. Každá skupina má své dílčí cíle, ale celkovým záměrem je lepší pochopení biologie zvířat a možnosti používání zvířecího nástroje k pochopení lidských nemocí,“ vysvětluje výzkumník. Na grantu Dioscuri kvituje propojení s německými institucemi, v jeho případě konkrétně se Stefanem Schultem-Merkerem z univerzity v Münsteru. „Jeho zkušenosti se zebrafish, s granty, s vědou jako takovou nám už teď moc pomáhají,“ oceňuje Peter Fabian.

Do Ústavu experimentální biologie SCI MUNI nastoupil teprve loni na podzim, když uspěl ve výzvě Grantové agentury MU pro mladé vědce MASH (MUNI Award in Sciences and Humanities). „Dlouhodobě se snažíme, aby na Masarykovu univerzitu přicházeli špičkoví vědci s excelentním potenciálem, protože součástí našeho strategického záměru je být přední institucí českého vysokoškolského vzdělávání, vědy a výzkumu s dlouhodobou vizí přiblížit se nejlepším univerzitám světa,“ uvádí k cílené podpoře prorektorka pro výzkum a doktorské studium Šárka Pospíšilová.

Peter Fabian, který získal doktorát na Karlově univerzitě v Praze, do Brna přišel po pětiletém působení na University of Southern California (USC) v Los Angeles. „Zkušenost v USA byla transformační ve smyslu profesionálního přístupu a rozhodnutí pro vědeckou práci. Tam jsem procítl skrz naskrz, že tohle chci skutečně dělat a chci to dělat nejlépe, jak umím. Vzorem mi byl tehdejší tým a jeho šéf,“ podotýká k tomu Peter Fabian. Teď se těší na to, že se jeho výzkumná skupina v Brně rozroste a že „odstartuje tuto novou kapitolu své kariéry a přispěje vědecké komunitě v České republice i mimo ni“.

V Česku vznikne celkem až pět center Dioscuri, druhá výzva bude následovat na podzim 2024. Celková dotace na pětileté období činí 1,5 milionu eur (přibližně 36 milionů korun), přičemž po odborném posouzení projektu může dojít k jeho prodloužení na dalších pět let. Finance rovným dílem poskytují Spolkové ministerstvo školství a výzkumu a české Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

<https://www.muni.cz/pro-media/tiskove-zpravy/spickove-vyzkumne-centrum-dioscuri-vznika-i-na-masarykove-univerzite>